

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 44.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýtíngum fíest avsláttur í prísnum.

Tírsdag hin 31. októbir 1933.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brévasvarstodum og skrivstovuni. Telf. 143.

7. árg.

Staunings politiske Virksomhed.

Fra Fødselen i Tagværelset, gennem Barndoms- og Ungdomsaarene. — Manddomsgjerningens Dage. — Krigstiden og Efterkrigstidens bevægede politiske Perioder.

Ad Lovlighedens Vej frem til den socialistiske Stats Genopførelse.

I Anledning af Hr. Statsminister Stauings 60 Aars Fødselsdag den 26. Oktober gengives her efter »Frederikshavns Socialdemokrat« Uddrag af et Interview med Ministeren:

I et Interview, som Redaktør Chr. Toupe har taget med Statsminister Stauing i Anledning af Statsministerens 60 Aars Fødselsdag den 26. Oktober giver Statsministeren et karakteristisk Billede af sig selv og siger sin klare Mening om vor Tids politiske Tildragelser og hele politiske Udvikling.

I nogle indledende Ord skriver Intervieweren:

Intet dansk Navn er vist i Dag mere kendt, saa langt dansk Sprog tales og danske Forhold kendes, end Navnet Stauing. Det falder naturligt at indlede med Spørgsmaalet:

— Kender De noget til Deres Slægts og Navnet Stauings Oprindelse?

Hr. Stauing svarer:

— Begge mine Forældre var Københavner, og jeg kom til Verden i Holmens Kanal Nr. 30, paa Kvisten, det vil sige, Kvisten er kommet senere, den Gang var der et Tagvindue. Min Fars Slægt antages at stamme fra den vestjyske By Stauing. En Stauing, der har foretaget nogle Undersøgelser, paastaar, at min Stamfader er Præsten Peder Povel Petersen Stauing, der blev Præst i Stauing omkring 1670. Hans mange Børn gik ud fra den lille vestjyske Landsby medtagende Navnet Stauing. Fornylik har jeg besøgt Stauing By og Kirke. I Kirken findes en Mindetavle, over en Række Præster, der har virket her efter Reformationen. Paa den nævnes Peder Povel Petersen Stauing, og i øvrigt viser Insriptionen, at Slægten har spillet en Rolle i den lille Bys Kirkeliv.

— Har nogen af Deres Forældre eller andre Opdragere betydet noget afgørende for Dem i Barne- og Ungdomsaarene?

— Begge mine Forældre har betydet meget for mig, baade fordi de gav mig en Opdragelse efter solide og hæderlige Grundprinciper, og fordi de ansørede mig til at lære det mest mulige. Selv følte de Savnet af god Bælgning. Min Mor var et livligt Gemyt, nok saa paavirkelig af Stemningen som Far, meget interesseret, stærkt optaget af den gryende Arbejderbevægelse, og jeg var ikke ret gammel, da hun sendte mig med de voksne til

politiske Møder. »Drengen kan hava godt af at følge med i Tide«, sagde hun. Jeg kan vidst godt sige, at min Mor havde temmelig højtflyvende Planer med mig. Jeg var hendes eneste Barn.

Hvor Armod havde til Huse.

— Har særlige Begivenheder i Deres Barndom eller Ungdom haft Indflydelse paa Deres Opfattelse af Samfundsforholdene?

— Den maatte præges af Tidens hele Armod. Naar jeggenkalder i Erindringen, hvor faa Øre der var til Husly, Klæder og Føde, og naar jeg mindes, hvor usle vore Kaar var, saa undres jeg over, at det kun er et halvt Hundrede Aar, siden vi sad bænke i mit Hjem i en skummel Baggaardslejlighed med Rugbrød og Fedt som de daglige Retter paa Bordet. Men der var dog en enkelt Begivenhed, der virkede særligt stærkt paa mit Sind, nemlig Smedestrejken i 1885, hvor Kampen gjaldt en Timeløn af 25 Øre, og Slaget tabtes. . . .

Mit eget Liv, mine Forældres Liv, Nøden og Elendigheden, der grinede frem hos Slægtninge og Venner, maatte føre mig som alle andre, der tænkte ud over det øjeblikkelige, ind i Arbejdet for en Samfundsreform, hvorunder Arbejderklassen hævedes op paa baade i aandelig og økonomisk Forstand. . . .

— Var der i de Aar nogen af Deres Kammerater, der gav Udtryk for, at de ventede sig noget særligt af Dem?

— Naa ja — det skete, at Kammeraterne snakkede om mig som kommende Rigsdagsmand, vel nok fordi jeg ivrigt deltog i Debatteerne paa Fabriken og undertiden ogsaa paa vore Møder.

Og saa gik det jo iøvrigt saadan, at efterhaanden som jeg kom ind i Fagforeningsarbejdet, i Sygekassebevægelsen og i politisk Organisationsarbejde, blev jeg fuldt optaget af det. Men jeg deltog med Interesse i, hvad man kan kalde det kulturelle Arbejde indenfor Fagbevægelsen, og fik saa den Idé, at Scenen kunde bruges i Propagandaens Tjeneste. Og da vi i de Tider havde et helt godt Personale paa Arbejdernes Teater i Forsamlingsbygningen paa Enghavevej, skrev jeg Skuespillet »Livets Løgne«, der er et Udsnit af det Liv jeg kendte.

Paa Scenen i Scheibelins Skikkelse.

— De var jo ogsaa selv paa Scenen?

— Ja, det var jeg, og det var vist ogsaa en Tid, hvor jeg tænkte paa at blive Skuespiller. Der dæmmer jo saa mange Idéer i et 20-25aarigt Hoved. Jeg optraadte i nogle enkelte Dilettantforestillinger og sang undertiden en Vise ved en Foreningsfest.

Dengang »en elendig Taler«.

— Hvornaar fik De Deres første Tillidspost?

I 1895 blev jeg, 22 Aar gammel, Medlem af Tobaksarbejderforbundets Hovedbestyrelse og Aaret efter Formand for Cigarsortererens Fagforening. Og ved samme

Tid begyndte man lejlighedsvis at benytte mig som Taler, særlig paa Grunlovsdag og Majdag. Mit første egentlige politiske Foredrag holdt jeg i Esbjerg.

— Mine Venner sagde, at jeg var en elendig Taler, tør og stammende. Og nogen stor Taler er jeg vel aldrig blevet.

— Skriver De Deres Taler?

— Oprindeligt gjorde jeg det, delvis i alt Fald senere i lang Tid aldrig ud over en Disposition. Nu gør jeg det meget ofte af Hensyn til Eftermalet — Dagen derpaa forslaaer De. Nu betyder det jo noget mere, hvad jeg siger, end i sin Tid.

Stauing og P. Knudsen.

Paa et Spørgsmaal om Stauings Samarbejde med P. Knudsen svarer Stauing:

— Jeg kerte meget af P. Knudsen. De Aar har spillet en afgørende Rolle for mig. P. Knudsen var med Liv og Sjæl knyttet til Partiet, og hans Aand, Tro og Kraft forplantede sig til mig. Fra mit 25. Aar blev jeg fortrolig med Organisationsapparatet. Navnlig havde det den største Betydning, at jeg havde Lejlighed til i det daglige Samarbejde med P. Knudsen at overvære de Forhandlinger, han førte med de mange der kom til ham for at drøfte politiske Problemer. Efterhaanden blev jeg ofte personlig draget ind i disse Drøftelser, og det var P. Knudsen, der foreslog mig som sin Efterfølger, da han i 1909 var bleven valgt til Borgmester i København. I Mellemtiden var jeg bleven Folketingsmand og blev jo ogsaa P. Knudsens Efterfølger som Formand for Rigsdagsgruppen.

— Var der ikke fremmedartede Forhold for Dem at komme til, da De blev opstillet i en saa upræget Landskreds som Faksekredsen?

— Absolut! Jeg havde færdes meget lidt paa Landet, og Landboforhold kendte jeg ikke stort mere, end hvad jeg havde læst i Partiets Program og Programskrifter derom. Jeg havde den rent teoretiske Indstilling, at Stordriften var den rette. Partiet havde vel allerede begyndt at interessere sig for Husmandsbælgelsen, men min Sympati var for Stordriften under Statskontrol. Jeg var enig med Gustav Bang, der havde skildret, hvor ussel Husmandens Løn var i Forhold til andre Lønarbejderes, og det gjelder jo iøvrigt den Dag i Dag, at Husmanden, hans Kone og Børn faar uhyre lidt for deres Arbejde, selv om de har en relativ behagelig Stilling. Tiden og Udviklingen har i nogen Grad ændret min Opfattelse, og naar blot Husmandslødderne bliver tilstrækkelig store, og de nye Husmænd hjælpes over de almindelige Begyndelsesvanskeligheder, byder denne Driftsform ikke blot samfundsmæssige Fordele, fordi man faar mere ud af Jorden, men vist ogsaa rent menneskeligt en lykkelig Udvikling. Blot synes jeg, at Kredse af Husmænd burde slutte sig sammen og opnaa Stordriftens og

Teknikens Fordele ved Fællesskab f. Eks. om Maskiner.

„Jomfrutalen“ i Folketinget.

— Kom De straks i forreste Række i Folketinget?

— Det kan man ikke sige. Jeg havde ikke i videre Kredse den gang noget Navn som Agitator, og da jeg i 1910 blev Formand for Gruppen, kom jeg indefra, fra Organisationsarbejdet.

— Hvornaar holdt De Deres Jomfrutale i Folketinget?

— Det gjorde jeg under Finanslovdebatten i 1906, og den var stærkt præget af, at jeg repræsenterede en upræget Landskreds. Jeg talte om Landarbejdernes og Skovarbejdernes elendige Forhold i det hele taget. Og i de første Aar beskæftigede jeg mig en Del med Tyendeloven og lignende Spørgsmaal. Efterhaanden fik jeg ogsaa andre Opgaver paa vidt forskellige Felter, deriblandt Skolevæsenet, og i Tidens Løb har jeg snart sagt beskæftiget mig med alle mulige Forhold, i første Række vel nok Erhvervsspørgsmaal.

— Hvilke af de politiske Afgørelser De har deltaget i, tilføjer De størst Betydning for følgende Tidens Udvikling?

— Neutralitetspolitikken under Verdenskrigen og Krisepolitikken i den senere Tid. Jeg tror, at et eller andet i Kriseforanstaltningerne vil sætte sig Spor frem i Tiden, men ikke mindst er Socialreformen et uhyre stort Resultat. Den vil være grundlæggende for social Opfattelse og Lovgivning i den kommende Tid og er paa sin Maade et Middel, hvormed Indflydelse øves paa Fordelingen af Samfundsgoderne.

— Hvilke er de mest dramatiske Begivenheder, De har været med til?

— Paaskebegivenhederne i 1920 og det, man kalder Kanslergade-Forliget af 1933. Var der ikke blevet højet af i 1930, vilde Generalstrejken være kommet. Hvad der var opnaaet derved, hvad den havde ført ud i, kan jeg naturligvis ikke vide, men at Generalstrejken var blevet fuldt ud effektiv, nærer jeg ingen Tvivl om. Medens Generalstrejker i andre Lande ofte er brudt sammen, er det min Overbevisning, at den danske Fagbevægelse hviler paa et saa fast Fundament af Tillid, Skoling og Disciplin, at vi havde faaet en virkelig og velordnet Generalstrejke.

— Var Harmen over Ministeriet Zahles Afskedigelse saa alvorlig i Arbejderkredse, at den kunde have baaret en Generalstrejke?

— Det tror jeg. Men dertil kom, at de Krav, vi opstillede om Afblæsning af Storlockouten og af anden faglig Karakter vilde have sikret Fodslaget.

Men langt interessantere end Paaskebegivenhederne finder jeg i en vis Forstand Kanslergade Forliget, hvor det lykkedes at faa Venstre med til saa betydningsfulde og omfattende Spørgsmaals Løsning. Det er saa langt den største politiske Begivenhed, jeg har været med til. Naturligvis mener jeg ikke, at Venstre

dermed er blevet noget andet end det var. Jeg tænker kun paa de Resultater, der kan opnaas i Kraft af visse Situationer.

Jeg tror trods alt paa det internationale Samarbejdes Genoptagelse, ganske simpelt fordi det er en Nødvendighed for alle. Men iøvrigt tror jeg, det bliver nødvendigt at opretholde en udvidet Kontrol med den internationale Handel, fordi den over en afgørende Indflydelse paa Pengevæsenet.

Man handler rigtigt ved at værne om det socialdemokratiske-parlamentariske System. I Længden vil intet Folk være tilfredsstillt under Diktatur. Det vil for øvrigt senere vende tilbage til Folketystret, som er det sikreste Grundlag for alle Befolkningsskredes Liv og Virksomhed.

Det er min Opfattelse, at man kan gennemføre den socialistiske Stat ad Lovgivningens Vej og uden Diktatur. Igennem den demokratiske Udvikling glider vi mere og mere over til Samfundets Kontrol med Forhold af samfundsmæssig Betydning. Der sker en fremadskridende Nyorientering overfor Besiddelsen. Naturligvis skal Staten ikke overtage enhver Mode eller Skotøjsforretning, men den skal have Kontrol med Produktionen og dens Fordeling. Vi vil udvikle os jævnt ind i et mere og mere socialt Samfund og dermed ind i den Socialisme, som jeg tror er nødvendig. Der vil gaa mange Aar, før en Diktatur overvinder den Modstand, det altid vil møde, megen Ulykke vil flyde deraf. Jeg tror, det er forstændigere at bruge disse Aar til en rolig Udvikling.

Iøvrigt maa Socialdemokratiet i de enkelte Lande udvikle sig paa Nationens Grund. Landet, hvori vi er født, Folket, som vi er opvokset iblandt, maa staa vore Hjerter nærmest. Ud af almen Forstaaelse indenfor Nationerne udvikles det internationale Samarbejde.

— Der maa skabes fastere Forhold, som i højere Grad udelukker eller endog begrænser Arbejdsstridighederne. Samfundet maa have Haand i Hanke med disse Forhold gennem udvidede Regler for, hvordan Forligsmandsforslag behandles af Organisationserne. Tvungen Voldgift tror jeg kun er anvendelig i Nødsituationer. Lockoutloven var jo en Slags tvungen Voldgift. Iøvrigt tror jeg, Arbejdsgiverne burde lytte til Arbejdernes Ønsker om en vis Indflydelse paa Bedrifternes Ledelse. En saadan vil gøre Arbejderne mere interesseret i Produktionen, i de rette Arbejdsmetoder osv. Viser man Arbejderne den Tillid, at de faar Lov til at tale med om de praktiske Arbejdsvilkår, Tilrettelegning af Administration og Produktion, tror jeg for det første, at det vil være af økonomisk Værdi, men tillige: Tillid avler Tillid.

— Hvilke Politikere i og uden-